

ŽELEZNIČAR

GLASILO SLOVENSkih ŽELEZNIŠKIH NASTAVLJENCEV

UREDNIŠTVO
se nahaja v Trstu ulica Boschetto 5,
Telefon 1570.
UPRAVNIŠTVO
Dunaj V. — Zentagasse 5.

Izhaja v Trstu 1 in 15 vsaki mesec

Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

o o Rokopisi se ne vračajo. o o o

Naročnina:

za celo leto 4.40 K

za pol leta 2.20 K

za četrto leta 1.10 K

Posamezna številka 18 vin.

K volitvam.

Piše dr. Josip Tomšič.

1. Privilegirana zbornica.

Revolucijsko leto 1848. je pač strmoglavilo fevdalizem v državi, rodilo meščanstvu in kmetu, ki se je oprostil spon graščakov, svobodo, vendar pa revolucija ni končno pometla z birokratizmom in ni vzela aristokraciji politične moči. Državni temeljni zakoni so pač lepo sekretirali enakopravnost posameznika in narodov pred zakoni, vendar se to načelo v praksi ni uveljavilo. V vseh ustavnih zakonodajnih zastopih si je znala rodna aristokracija, iz katere se rekrutira birokracija, in pa kapitalistična aristokracija zasigurati prevladujočo moč, nižji sloji pa so bili v teh zastopih malodane docela brezpravni, ker niso bili zastopani. Naravna posledica tega je, da je vsem zakonom, katere so sklepali ti zakonodajni zastopi, vtisnjen pečat pristranosti, da je v njih vtelesena politična moč vladujočih krogov.

Prav izrazito kažejo to osobito davčni zakoni države. V staro avstrijsko poslaniško zbornico privilegirancev so pošiljali veleposestniki 85, mesta ter trgovske in obrtne zbornice 130 in boljši kmetje, ki so tvorili kurijo višjih kmetov davkoplačevalcev pa 130 poslancev. Vsi ti poslanci so pa zastopali interese le $\frac{1}{3}$ prebivalstva in producentov. $\frac{2}{3}$ drugega prebivalstva v državi nista pa imeli v parlamentu nobenega zastopstva. Je bila torej brezpravna. Na tem razmerju ni ničesar izpremenila splošna kurija 72 poslancev, ki so pozneje prišli v parlament, da bi varovali koristi onih brezpravnih slojev. Povsem umevno je tedaj, da so davčni zakoni, katere je sklepala zbornica teh privilegirancev, neprimerno obremenjevali v parlamentu nezastopano večino prebivalstva ter po možnosti razbremenjevali privilegirance, pa če že ne to, pa jim vsaj nikakor niso nalagali novih davščin. Predaleč bi nas vedlo, ko bi hoteli v posameznostih orisati to delovanje privilegirane zbornice. V splošnem pa opazamo opisano tendenco v tem, da je privilegirana zbornica večino direktnih davkov kontingentirala in s tem zavarovala pred naraščanjem, indirektni davki katere po veliki večini plačuje široka masa ljudstva, pa so v istem času rasli kakor gobe po dežju ter še vedno rastejo.

Leta 1906., v zadnjem letu življenja te privilegirane zbornice, izkazuje državni proračun dohodkov in indirektnih davkov:

	milijonov K
iz stanovanjskih davkov	100 $\frac{1}{2}$
iz colpine	144
iz vžitnine	329 $\frac{1}{3}$
iz soli	33 $\frac{1}{3}$
iz tobaka	160
iz kolkovin, pristojbin itd.	175 $\frac{3}{4}$
iz davka na vozne listke	20 $\frac{1}{2}$
iz loterije	14 $\frac{1}{3}$

Dočim so torej najnižji sloji prispevali k državnemu gospodarstvu več kot 977 milijonov kron, so imoviti sloji državnega prebivalstva plačali leta 1907.:

	milijonov K
zemljiškega davka	54 $\frac{1}{2}$
splošne pridobnine	36
pridobnine od podjetij	61 $\frac{1}{2}$
rentnine	10
osebne dohodnine	65
plačevarine	3
skupaj	230

Več kot $\frac{3}{4}$ državnih izdatkov so plačali tedaj nižji sloji, dočim so kapitalisti plačali komaj $\frac{1}{4}$, oziroma sploh ničesar ne, če pomislimo, da jim je država v istem letu dala za obresti državnega dolga več kot 380 milijonov kron, torej za 150 milijonov kron več nego je dobila od njih na davkih.

Med zapuščino privilegirane zbornice je šteti tudi carinski tarif, ki določa za uvoz raznih živil, živiljskih in gospodarskih potrebščin take carine, kakor še nikoli doslej. Ker pa naša država ne producira dovolj teh potrebščin, služi ta tarif, le koristim producentov, ki svoje izdelke in pridelke sedaj za toliko dražje prodajajo, kolikor znaša carina; kajti iz drugih držav bi se radi visokih carin tudi ne mogli ceneje dobiti. Ta carinski tarif je širokim masam v kratkem času neprimerno podražil živež (žito, meso i. dr.) Že 1907. se je splošno tarnalo o draginji, katero je povzročil ta carinski tarif in pa indirektni davki. Le pogledjmo, koliko je treba plačati državnemu fiskusu:

pri kg. pšenične moke	6 do 7	vin
„ „ ržene moke	6	„
„ „ fižola, graha, leče	2 $\frac{1}{2}$	„
„ „ riža	4	„
„ „ mesa	30	„
„ „ klobas	50	„
„ „ sira	12	„
„ „ sirovega masla	24	„
„ „ svinjske masti	45	„
„ litru jesiha	12	„
„ „ olja navadnega	4	„
„ „ olja finega	22	„
„ kg kave	1 K 20	„
„ „ kavincega surogata	45	„
„ 1 dkg čaja	24	„
„ kg sladkorja	38	„
„ 1 dkg popra	6	„
„ „ muškatajnih žbic	20	„
„ kg soli	52	„
„ litru vina	6	„
„ „ piva	8 do 10	„
„ „ žganja	28	„
„ „ petroleja	13	„

Toda brezpravni, pa tako visoka davčna bremena plačujoči sloji so se začeli gibati v svesti si svoje moči. Zahtevali so pravičnosti; zahtevali so, da tudi oni odločujejo, ter da se državna bremena pravično razdele. Splošna nezadovoljnost med ljudstvom se je čimdalje bolj širila, delavstvo se je vzdignilo in vedno silneje in silneje se borilo za splošno in enako volilno pravico za državni zbor. S krvjo, s silnimi pouličnimi demonstracijami in s proglasitvijo splošne stavke po celi državi je končno delavstvo izvojevalo sijajno zmago. Prišel je znameniti trenotek — sad delavskih bojov: Vlada je predložila privilegirani zbornici zakonski načrt za reformo

državne volilne pravice, katero predlogo je privilegirana zbornica sprejela prisiljena vsled pritiska razmer in v strahu pred izbruhom viharja naraščajoče nezadovoljnosti.

2. Prva ljudska zbornica in slovenski poslanci.

Leta 1907. so šli kandidati v volilni boj z obljubami, da bodo krivično obremenitev ljudstva odpravili, dosegli narodnostni sporazum in delali le v blagor in korist večine ljudstva, za katero ni stara privilegirana zbornica ničesar storila. — Volilci so zbog tega opravičeno pričakovali, da bodo ti demokratični poslanci krenili drugo pot in da ne bodo posnemali slabih zgledov privilegirane zbornice. Toda doživeli smo bridko razočaranje.

Ljudstvo, ki je poslalo svoje poslance v državni zbor z naročilom, da popravijo krivice, katere je napravila privilegirana zbornica, je zamam v 4 letih delovanja ljudske zbornice pričakovalo zboljšanja neznosnih razmer. Parlamentarni klubi meščanskih strank so rovali drug proti drugemu, stranke so se prerivale k vladnim jaslom, vodilni politiki so se trgali za ministrske frake, koristi večine svojih volilcev so pa zanemarjali, da celo izdajali, drugi pa so, mesto da so se oprijeli resnega dela, obstruirali pod krinko, da se bojujejo za narodne pravice, pravzaprav pa za to, da se jih pusti k vladnim koritom.

Socialno demokratični poslanci so si bili v svesti nalog, katere so jim dali njihovi volilci. Socialno demokratična stranka je imela pred očmi predvsem to, da je treba meščanskim strankam izviti iz rok hinavske narodnostne fraze. Radi tega je socialno demokratična stranka predlagala v novi zbornici, da se v svrhu ureditve narodnostnih sporov v političnem, gospodarskem in državnopravnem oziru poveri posebnemu parlamentarnemu odseku naloga, da pripravi tozadevne potrebne zakonske načrte. — Ta odsek je zbornica sicer izvolila, a meščanske stranke so bile interesirane na tem, da ne pride med narodi do sporazuma, vsled česar se niso hoteli meščanski člani odseka udeležiti nobenih odsekovih sej tako, da ta odsek vsled nesklepnosti nikoli ni prišel do dela.

Zveza socialno demokratičnih poslancev je v parlamentu porabila vsako priložnost, da bi kaj storila za delavsko ter kinetsko ljudstvo in uradništvo; vendar so pa meščanske stranke veliko večino socialno demokratičnih predlogov preglasovale. Med nasprotniki takih koristnih predlogov opazimo dosledno tudi naše slovenske poslance, osobito poslance S. L. S. z dr. Šusteršičem na čelu. Naj navedemo le nekatere teh predlogov, proti katerim so ti zastopniki slovenskega ljudstva glasovali.

1. Meseca novembra leta 1907. je poslanec Švammel vložil nujni predlog, naj državni zbor sklene v svrhu odpomoči proti draginji a) dovoliti uvoz argentinskega mesa; b) znižati carino na žito na kruh in na krmo in c) da ima državna oblast poslužiti se § 51. o. r. in določiti maksimalne cene prodajalcem živil.

2. Poslanec Renner je pa istocasno predlagal, vlada naj predloži zakone v svrhu varstva kmetijskih posestev pred veleposestniki in pred lovci, zakon v varstvo planin, reformo lovskega zakona; dalje naj vlada sklene proste trgovinske pogodbe z Rumunijo in Srbijo, napravi na državnih mejah državne kladnice, preskrbi hladilne vozove in povspešuje domačo živinorejo s tem, da podpira zadruge, ki izključujejo kupovanje od prekupovalcev. Razen tega zahteva Rennerjev predlog odpravo davka za meso in klavno živino ter užitninskega davka na deželi in stopnjema znižanje davka na pivo, žganje, sladkor in pretrajev.

3. Dne 20. oktobra 1909 so naši sodrugi zgoraj navedene predloge ponovno predložili parlamentu. Sodrugi poslanec Hanusch je predlagal zbornici da sklene: a) odpraviti colnice na žito in krmo začasno samo do 31. julija 1910; b) vladi naročiti, da nakupi potrebno množino žita in preskrbi železnicam hladilne vozove za mleko, za katero naj se določi enotna nizka prevoznina; in c) odpreti meje za uvoz argentinskega mesa ter sploh znižati za prevoz živil železniške vozne tarife.

Da se odpomore vsled kriz nastali brezposelnosti, pa je zahteval Hanuschov predlog: 1. Država naj takoj prične graditi javne stavbe; 2. uredi delavske pogodbe pri javnih podjetjih; 3. deloiskajočim dovoli znižane vožnje po železnicah in 4. uvede zavarov. za slučaje brezposelnosti.

Ves trud socialno demokratičnih poslancev je bil zaman; kajti vse te predloge je zbornica z glasovi slovenskih poslancev odklonila.

4. oktobra 1910 so pa naši poslanci v tretjič predlagali v zbornici, da se naj odpro državne meje za uvoz argentinskega mesa in odpravi colnino na meso (30 vin. na kg). Ko se je pričela v parlamentu razprava o tem predlogu, je dunajsko delavstvo v silnih množicah prišlo pred parlament, da manifestira za to zahtevo. Po celi državi je delavstvo prirejalo take manifestacije.

Vendar pa niso naši slovenski klerikalni poslanci glasovali za ta predlog, temveč so se pridružili njegovim nasprotnikom, ki so dovolili le omejen uvoz argentinskega mesa.

5. Poslanec Ellenbogen je predlagal znižanje sladkornega davka za 16 vinarjev pri kg. Dne 21. decembra 1907 so glasovali slovenski poslanci proti temu predlogu.

6. Glasovali so slovenski kler. poslanci tudi proti predlogom socialno demokratičnih poslancev, da se dovoli 20 milijonov kron za ureditev železničarskih plač in potroši 47 milijonov kron za zvišanje prejemkov poštne službenicev. (26. junija 1908).

Preveč bi bilo naštevati vse v resnici za ljudstvo koristne predloge, proti katerim so dosledno glasovali naši slovenski poslanci. Naše slovenske poslance pa najdemo povsod tedaj zraven, ko je treba kaj vladi dovoliti, in naj bo to še toliko in tako nepotrebno. 10. julija 1908 so glasovali za to, da se zviša vsakoletni vojaški domobranski kontingent za 4700. mož in od tedaj mora 4700 fantov več vsako leto služiti pri vojaki.

Dovolili so dalje oktobra 1910 za vojno oboroževanje za časa aneksijske krize 234 milijonov kron. Dne 2. marca 1911 so glasovali v delegaciji za to, da se za 312 milijonov kron zgradi nove in nepotrebne vojne barke in porabi 52 milijonov kron na novo za oboroženje vojske. Za te nesmiselne izdatke za militarizem je Bienerthova vlada od februarja 1909 do aprila 1911 napravila 764 milijonov kron novih dolgov, za katere bodo odslej avstrijski narodi na leto samo na obrestih morali plačevati nad 30 milijonov kron. In za vse te dolgove so glasovali tudi slovenski poslanci. Za najvažnejše kulturne ustanove nima država denarja, šolstvo propada, odlaša se z graditvijo najpotrebnejših železniških zvez, vodne ceste se ne gradi, za uradništvo in delavstvo nima država sredstev. Pač pa ima država na razpolago na stotine milijonov za militarizem; naši slovenski poslanci pa dovoljujejo vse te milijone, dočim odklanjajo vsako zahtevo uradništva in delavstva.

3. Delo socialno demokratičnih poslancev v prvi ljudski zbornici.

Neumorno so delali naši poslanci v novi ljudski zbornici. — Kakor v plenumu, tako tudi v odsekah so vselej bili navzoči; kajti meščanskim strankam je bilo treba vselej in povsod gledati na prste. Neumorno so se potegovali za zboljšanje raznih od vlade predloženih zakonskih načrtov, neštevilna je množica predlogov, ki so jih sami zbornici predložili, kdo bi našteval neštete interpelacije, s katerimi so klicali vlado na odgovor, ko si je dovolila kakih nepostavnosti proti ljudstvu, večkrat so mlado zbornico s svojimi neumnimi nasveti spravili iz zagat, zvelikli iz kriz na pravo pot.

Koliko koristnega bi bilo doseženega za ljudstvo, če bi bil parlament res sledil pred-

logom in nasvetom naših sodrugov. Žal pa se niso brigali drugi poslanci za splošne koristi, kakor smo že opisali! tudi je bilo naših poslancev v parlamentu le 88, katerim je stalo nasproti 428 buržoaznih zastopnikov.

Neprecenljive vrednosti so pa oni predlogi, katere je parlament na inicijativo naših poslancev odobril.

Nemogoče je na tem mestu opisati vse to plodonosno in tako obširno delovanje socialno demokratičnega kluba. Navajati hočemo na kratkem le najvažnejše predloge, katere so stavili naši sodrugi v parlamentu; nekateri teh predlogov so bili v parlamentu sprejeti, drugi niso postali zakon, ker je bila poslanska zbornica razpuščena predčasno.

1. Zakon v varstvo žensk in mladostnih delavcev. V socialno političnem odseku je zastopal sodrug dr. Adler predlog, da se prepove jemati vnočno delo pod 16 let stare delavce v rudokopih. (12. februarja 1911 odklonjen).

2. Poslanec sodrug Hanusch je parlamentu predložil zakonski načrt, s katerim bi se naj v vseh podjetjih uvedel 10-urni, po preteku treh let deveturni in končno čez nadaljna tri leta osemurni delavni čas. (Ta predlog je vsled intrigiranja meščanskih strank ostal še vedno v socialnopolitičnem odseku nerešen).

Poslanec sodrug dr. Adler je predlagal v trajno delujočih podjetjih uvesti 8urni delavni čas, tako da bi na dan imeli dela 3 šihiti delavcev in ne samo dva, kakor doslej. (Ta predlog je doletela ista usoda, kakor onega pod 2).

4. Dne 23. junija 1909 je parlament odklonil predlog poslanca sodruga Seitza, da se naj na obrtno-nadaljevalnih šolah odpravi nedeljski in pa večerni poduk.

5. Dne 29. novembra 1910 je poslanec sodrug Schäfer predlagal parlamentu pozvati vlado, da zbornici v najkrajšem času predloži zakonski načrt zavarovanja za slučaj brezposelnosti.

6. Poslanec sodrug Reumann je predlagal zbornici zakon, ki normira, da morajo vsi delavci pri stavbiščih biti zavarovani, bodisi da delajo pri stavbi ali v delavnicah ali kje drugje za stavbo. Dne 21. decembra 1909 je pa zbornica sklenila proti glasovom naših sodrugov, da morajo biti zavarovani le delavci, ki delajo na stavbiščih.

7. Sodrugi Muhitsch je vložil predlog, da se v pekovski obrti za pomočnike in vajence zakonito določi manjši delovni čas in upelje v te obrti razne zdravstvene uredbe. (1. marca 1910).

8. Sodrugi Cingr je v zbornici zastopal celo vrsto predlogov v varstvo in korist rudniških delavcev.

9. Predlog sodruga Smitka, da se odpravi delavske bukvice, je zbornica odklonila (2. junija 1910).

10. Na pritisk socialno demokratičnih poslancev je zbornica sklenila zakon za stanovanjsko preskrbo, po katerem se bo iz v ta namen ustanovljenega fondo po 25 milijonov kron za 10 let dajalo občinam in stavbenim zadrugam za graditev malih hiš poroštvo do 90% vrednosti nameravane stavbe, oziroma se bodo tudi naravnost dajala v posameznih slučajih ugodna posojila.

11. Na predlog naših sodrugov je parlament končno sklenil odpraviti kazen za prelome delavne pogodbe, kakor jo določa § 85. o. z. Gosposka zbornica se je branila te reforme in ni vzela tega predloga v razpravo ter je radi tega tudi ostal nerešen vsled razpusta zbornice.

12. Cela vrsta drugih socialno-političnih zakonskih načrtov, katere so naši poslanci predložili, pa razpravlja delavni svet (Arbeitsbeirat), kakor varstvene odredbe za tiskarne, črkolivarne, papirne tovarne, sladkorne tovarne, tovarne steklenih izdelkov itd.

13. V odseku za službeno uradništvo pragmatiko so se naši sodrugi upirali uspešno nazadnjaškim določbam, ki jih je hotela vlada uveljaviti. Zborovalna in peticijska pravica uradništva se mora varovati in uradništvu zakonito zajamčiti svobodno izvrševanje dr-

žavljskih pravic. Naši sodrugi so zahtevali, da so uradne pomožne sluge po enoletnem provizoričnem službovanju nastavi definitivno.

14. Parlament je odklonil naslednje predloge naših sodrugov: a) predlog sodruga Beera, da se dovoli 2 milijona kron za zboljšanje plač delavstvu v državnih podjetjih; b) predlog sodruga Hybeša, da se zviša za državne uslužbenice določen prispevek po 45 milijonov kron na 6 milijonov, da se tudi pomožnim slugom, jetniškimi paznikom in cestnim popravljalcem zvišajo dohodki; c) predlog sodruga Forstnerja, da se slugam vračuni provizorična službena doba pri uvrstitvi v plačilne vrste, katerih dohodki naj se zvišajo in d) predlog sodruga Seitza, da se naj sluge in poduradnike vsaka tri leta brezpogojno pomakne v višji plačilni razred.

15. Zgoraj smo že navedli predloge naših sodrugov, ki so imeli namen vedno naraščajočo draginjo kolikor toliko polajšati.

Da se razbremeniti kmeta, katerega nastala draginja in indirektni davki ravno tako tlačijo kakor vse druge delavne stanove, sta sodruga Renner in Diamand zahtevala od vlade:

* redložiti novelo k zemljiško-davčnemu zakonu, ki naj parcelni kataster izpremeni v kataster skupne kmetije, kmetije z čistim katastralnim donosom do 300 K, ki jih kmet sam obdeluje, naj bodo davka proste, večje kmetije pa naj se progresivno tako obdavči, da bo znašal temeljni zemljiško-davčni donos 80 milijonov kron, ki bi se zvišal vsako leto za 20/100.

Ta predlog je bil odklonjen z vsemi glasovi naših slovenskih klerikalcev.

16. Sodrugi Winarsky je zastopal predlog, da se zviša dohodninskega davka prost eksistenčni minimum od 1200 K na 2000 K ali vsaj 1600 kron, katerega predlog pa tudi ni zbornica sprejela.

Kdo bi našteval še vse druge poskuse naših sodrugov, ki so hoteli z njimi razbremeniti delavno ljudstvo, uradništvo in trpeče kmečko ljudstvo. Vselej in povsod so naši sodrugi zastopali to stališče, naj se odpravijo vsi indirektni davki osobito na živila in življenske potrebščine sploh, uvede pa en edini progresivni davek na dohodnino. Njihovi predlogi so bili glas vpijočega v puščavi; konkreten predlog naših sodrugov, naj se letni dohodki, ki znašajo več kot 200 tisoč kron, višje obdavči, je bil tudi odklonjen.

Novi zbornici je vlada predložila vsled neprestanih pozivov od strani naše stranke predlog za starostno zavarovanje in zavarovanje za slučaj invaliditete. Poslanec socialno demokratične stranke je stalo veliko truda, da se je ta obširna predloga že v toliko rečila v odseku, da bi ga lahko zbornica v poletnem zasedanju razpravljala. Kakor so pa že takoj spočetka meščanske stranke v parlamentu skrito in očitno kazale mržnjo proti ti predlogi, tako jim tudi sedaj ni bilo mnogo na tem, da bi parlament rešil to nad vse važno predlogo, po kateri bi bilo 5 milijonov delavstva preskrbljenih za starost in onemoglost. Računajoč na brezvestnost meščanskih strank je bilo vladi aprila meseca lahko razpustiti prvi državni zbor in pokopati z njim toliko upov in nad, katere je stavilo ljudstvo v njegovo delovanje.

4. Nove volitve.

Dočim so meščanke stranke odlanjale v parlamentu vsak predlog, ki je imel namen razbremeniti nižje sloje prebivalstva, so vladi dovoljevale radovoljno že iz vsega početka neizmerne milijone za militarizem. Vladi so dovolile meščanske stranke od februarja 1909 pa do januarja 1911 nič manj kot 688 milijonov za nove vojaške izdatke in za nove vojne ladje. Vsak dan je vlada napravila

2 milijona novih dolgov

za militarizem. In komaj je bil razpuščen parlament, že si je vlada izposodila novih 76 milijonov kron.

Za vse te nove milijonske izdatke hoče država novih virov in sicer namerja vsa ta bremena naložiti ravno najrevnejšim slojem v državi. Davek na žganje hoče vlada zvišati za 50 vinarjev pri litru, obdavčiti hoče za 3 vinarje več liter piva, za 10 vinarjev liter

mineralnih vod, za 6 vinarjev liter soda-vode, motorski bencin, vino, vžigalice, zvišati tobačne cene in davek na vozne listke.

Meščanske stranke računajo na to, da nima ljudstvo vpogleda v državno gospodarstvo, da ne sprevidi, od kod izhaja vsa neznosna draginja, vsled tega da se bo ljudstvo znova dalo premotiti njih narodnostnim frazom ter jih poslalo zopet v parlament, kjer bodo lahko zopet vladi dovoljevali neizmerne milijone za neproduktivne vojaške izdatke, od katerih imajo profit le velika kapitalistična podjetja, dočim ubogo ljudstvo propada in zastaja v razvoju na vseh koncih in krajih.

Meščanski državnozborni kandidati ne prihajajo ob volitvah med ljudstvo, da bi mu raztolmačili z odkrito besedo, kam nas vodi tako gospodarstvo. Dne 16. februarja 1911 je pač poslanec Steinwender, glavni proračunski poročevalec, priznal, da drvi država v katastrofo. A zdaj so že ti glasovniki in vse meščanske stranke se združujejo v volilnem boju v sovraštvo proti socialistom, kajti le ti so vladi na poti, da ne more iz ljudstva izžeti še več milijonov za militarizem, socialisti so vladi in meščanskim poslancem tisti, ki jih vedno in vedno opozarjajo, naj vendar enkrat vlada poseže v žepe kapitalistov in štiti široke ljudske sloje.

Toda volilci morajo vendar že spregledati to protiljudsko politiko meščanskih strank. Sprevideli bodo volilci, da je v resnici edino socialno demokratična stranka pošena ljudska stranka; saj je to s svojim delom v parlamentu dovolj jasno pokazala.

Leta 1917. bo zbornica, ki jo sedaj volimo, razpravljala o novem carinskem tarifu. Če bodo volilci poslali meščanske zastopnike v parlament, zastopnike veleagrarcev in denarnih kapitalistov, vemo, da se taki poslanci ne bodo ozirali na potrebe delavnega ljudstva. Premislite volilci, da so vam ti zastopniki s carinami in indirektnimi davki podražili vašo vsakdanjo hrano, vsak grižljaj, vsak požirek pijače, vaše stanovanje in vse življenske potrebščine, premislite, da hočejo zdaj vse te davke še zvišati. Z volilnim listkom v rokah se lahko uprete ti politiki.

Zato bo pa vsak volilec, ki želi ljudstvu dobro, ki želi, da se naše narodno gospodarstvo in naš narod materijelno povzdigne in opomore, volil dne 13. junija

socialno demokratično.

Nobenega glasu vladnim koritarjem! Nobenega glasu meščanskim strankam, ki rede militarizem.

Nobenega glasu strankam, ki dovoljujejo nove davke.

Volilci! Že stari pregovor pravi: „Kdor ne uboga, ga tepe nadloga“; Kdor bo slabo volil, bo to drago plačeval!

Kandidati jugoslovanske socialne demokratične stranke so:

a) Kranjsko.

1. Volilni okraj: **Mesto Ljubljana: Etbil Kristan**, pisatelj v Ljubljani.
2. **Ljubljanska okolica: Anton Kristan**, ravnatelj v Ljubljani.
3. **Radovljica - Kranjska gora - Tržič: Dr. Anton Dermota**, odvetniški kandidat v Gorici.
4. **Kranj - Škofja Loka: Josip Udovč**, uslužbenec ces. kr. državne železnice v Ljubljani.
5. **Kamnik-Brdo: Ivan Tokan**, strokovni tajnik v Ljubljani.
6. **Vrhnika-Logatec-Idrija-Cerknica: Anton Kristan**, ravnatelj v Ljubljani.
7. **Postojna-Senožeče-Ilirska Bistrica-Vipava-Lož: Josip Kopač**, železničarski tajnik v Trstu.
8. **Litija-Višnja gora-Radeče: Fran Bartl**, upravnik v Ljubljani.
9. **Krško-Kostanjevica-Mokronog-Trebnje: Fr. Hraštovčan**, posestnik v Krškem.
10. **Velike Lašče-Ribnica-Zužemperk** (brez selske občine Smuka): **Ivan Mlinar**, tiskar v Ljubljani.

11. **Metlika-Rudolfovo** (brez selskih občin okraja 12., **Črnomelj** (brez občine Planina): **Ivan Mlinar**, tiskar v Ljubljani.

b) Štajersko:

24. Volilni okraj: Sodni okraj **Maribor** severno od Drave **Ivan Petelinšek**, železn. ključar v Mariboru.
25. Sodni okraj **Maribor** južno od Drave; **Alfred Pičinin**, vozni mojster in posestnik v Pragerskem.
26. **Ptuj-Ormož: Mihael Kosei**, zasebni uradnik v Gradcu.
27. **Celje-Vransko: Ivan Tokan**, strokovni tajnik v Ljubljani.
28. **Rogatec-Šmarje-Kozje: Melhijor Čobal**, vodja kons. društva v Zagorju.
29. **Brežice-Sevnica-Laški trg: Melhijor Čobal**, vodja kons. društva v Zagorju.
30. **Marenberg-Šoštanj-Slovenji Gradec: Ignac Sitter**, rudarski tajnik v Trbovljah.

c) Koroško.

Volilni okraj **Borovlje-Dobrlaves-Železna kapla-Pliberk: Ignac Sitter**, rudarski tajnik v Trbovljah.

d) Goriško:

1. **Mesto Gorica: Jakob Gosetti**, čuvaj c. kr. državne železnice v Trstu.
2. **Goriška okolica: Dr. Henrik Tuma**, odvetnik v Gorici.
3. **Ajdovščina-Komen-Sežana: Josip Kopač**, železničarski tajnik v Trstu.
4. **Brdo-Cerkno-Kanal: Just Černe**, železniški strojevodja.
5. **Gradiška-Kormin: Valentin Pittoni**.
6. **Tržič-Cervinjan: Luigi Tonet**.

e) Trst:

- Mesto: 1. volilni okraj: Valentin Pittoni**, vodja konzumnih združenj v Trstu.
2. **volilni okraj: Rudolf Cerniutz**, uradnik v Trstu.
 3. **volilni okraj: dr. Edmund Puecher**, odvetnik v Trstu.
 4. **volilni okraj: Ivan Oliva**, tiskar v Trstu.
- Tržaška okolica: Etbil Kristan**, pisatelj v Ljubljani.

f) Istra:

1. **Buje - Piran - Koper - Milje: Josip Rasman**, profesor v Kopru.
2. **Motovun-Poreč-Rovinj-Vodnjan-Sanvinđinat: Ivan Lirussi**, uradnik bolniške blagajne v Pulju.
3. **Pulj-Mali Lošinj-Osor: Ivan Lirussi**, uradnik bolniške blagajne v Pulju.

Kaj naj si vsak volilec zapomni!

1. Kdaj je volitev?

Volitev se vrši **13. junija** in sicer ob času in v prostoru, navedenem na volilni izkaznici (legitimaciji).

2. Kaj je z izkaznicami in glasovnicami?

Nihče ne more voliti brez izkaznice. Vsak volilec se mora pobrigati, da dobi volilne listine. Po postavi je dostaviti volilne listine vsakemu volilcu. Ampak po poročilih iz raznih krajev je postopanje marsikje zelo pristransko; zlasti delavskim volilcem bi naši nasprotniki na ta način radi ugrabili volilno pravico, da zavlačujejo ali pa preprečujejo dostavljanje volilnih listin. Delavci, razderite vse upe, ki jih stavljajo hinavski sovražniki na ta nečedni manever, **pobrigajte se sami za izkaznice in glasovnice!** Vsak, kdor se ni prejel volilnih listin, naj gre v občinski urad in naj zahteva svoje volilne dokumente!

Veljavna je le uradna glasovnica s pečatom okrajnega glavarstva. Glasovnice je dobiti sicer tudi na dan volitev, vendar odlašanje na zadnji trenotek ni umestno.

3. Kako je popisati glasovnice?

Na glasovnice je s črnilom razločno napisati družinsko in krstno ime kandidata, njegov poklic in bivališče. — Kakor je označeno na naših volilnih letakih. Gledati

je, da se ne urine v ime pravopisna napaka!

4. **Izkaznice je shraniti za eventualno ožjo volitev.**

Nihče naj po volitvi ne vrže stran volilne izkaznice! Shrani naj jo za eventualno ožjo volitev, ki se vrši 20. junija ob istem času in na istem prostoru. Glasovnice za ožjo volitev se dobe v občinskem uradu ali pa na dan ožje volitve v volilnem lokalu.

5. **Vsak mora na volišče!**

Kdor se brez opravičenega razloga odtegne volilni dolžnosti, bo kaznovan z globo od 1 do 50 kron. (Važno za Kranjsko.)

0 agrarnih carinah.

Napisal dr. Oton Bauer.

(Konec.)

Agrarne carine pa so tudi za velik del poljedelcev težko breme. Poljedelcu donašajo visoke živinske cene dobiček; toda ta dobiček požro visoke cene žita in živalske krme. V poslednjem času je v alpskih pokrajinah zelo narasla agriacija proti draginji živalske krme; v štajerskem deželnem zboru so kmečki poslanci zahtevali, da se zniža carina na krmo. Pomladi 1909 so zastopniki galiških kmetov v poslanski zbornici zahtevali začasno opustitev žitne carine, ker so morali gališki poljedelci naročati velike množine žita iz tujine.

V vsem poljedelstvu porajajo žitne carine globokosežne izpremembe.

Narashanje cen živlom povzročila, da narasla zemljiška renta, dohodek, ki ga donša zemlja. Če se vzdiguje zemljiška renta, se dvigajo tudi *zemljiške cene*. Draginjo živil v mestih spremlja zmerom draginja zemlje na deželi. Ubogo kmečko ljudstvo, proletarce in male posestnike udari draginja zemlje najhujše. Čim dražja je zemlja, tem težje jo kupijo, večini kmečkoga prebivalstva je zaprta pot do gospodarske samostojnosti. Po vodi jim splava upanje, da si pridobe zemlje; proletarci ostanejo.

Kakšno pa je življenje teh proletarcev? Mezdnj sužnji poljedelstva se še niso privadili strokovnega orožja. Vzlic temu so poskočile mezde tudi na deželi; vzdignile so se, ker je velik del kmečkih delavcev ubežal iz vasi v mesta, od poljedelstva v industrijo. Beg z dežele je povzročil pomankanje ljudi; pomankanje ljudi pa sili poljedelce, da dajejo hlajcem in dninarjem višje mezde. Poljedelske mezde se dvigajo le tedaj, če industrija privzema zmerom večji del kmečkoga prebivalstva in če morajo poljedelci višje mezde plačevati, da sploh dobe delavce. Visoke cene živil pa zavirajo razvoj industrije. Čim več mora mestno prebivalstvo izdajati za živila, tem manj mu ostaja za industrijske izdelke, tem počasnejše se širi industrija in tem manj kmečkih delavcev more upati, da dobe dela v industriji. Tako zapirajo carine kmečkim delavcem oba izhoda iz njihove bede: na eni strani draže zemljo in onemogočujejo vaškim proletarcem nakup zemlje; na drugi strani zavirajo razvoj industrije, kar odvzema kmečkim delavcem možnost, da si poiščejo delo v industriji. Zategadelj je ponudba delavskih moči v poljedelstvu kot brez carin. Vsled tega se mezde na deželi počasnejše dvigajo. Žitne carine ne draže le mestnim delavcem živila, temveč otežujejo boj kmečkih delavcev za višjo mezdo, za delovne pogoje.

Toda tudi med posestniki poljedelskih zemljišč je število tistih, ki nimajo od visokih žitnih cen nobenega dobička, zelo veliko. Leta 1902 je bilo v Avstriji poljedelskih obratov:

	v %
z izpod 2 ha poljedelske zelnje	1,322.565 46.5
z 2—5 ha	810.255 28.3
s 5—20 ha	613.290 21.6
z 20—100 ha	89.342 3.1
z 100 nad 100 ha	11.466 0.3

Gotovo je, da parcelne in male kmetije ne prodajajo žita, pač pa ga dokupujejo. 2,132.790 poljedelskih obratov, 75% torej natanko tri četrtine celotnega števila nimajo prav nobene koristi od visokih žitnih cen.

Srednje kmetije, 613,290 po številu, nekaj več kot petinka vseh poljedelskih obratov, imajo od visokih žitnih cen le neznamenit dobiček. Večji del plena pograbi veliki kmetje in veleposestniki, ki imajo le 3—4% vseh poljedelskih obratov in ki jih v vsej Avstriji ni več kot 100.808. Po statistiki iz l. 1900 rede industrija in obrt, trgovina in promet, javna služba in prosti poklici 12,441.504 ljudi. Nad dvanajst milijonov ljudi mora dražje plačevati svoja živila, da donaja poljedelstvo skupaj 100.000 posestnikom večji dobiček. Na protežiran poljedelski obrat odpade po 124 težko oškodovanih konsumentov. Ne devet milijonov ljudi, ki to zaposleni v poljedelstvu, temveč le 100.000 veleposestnikov in velikih kmetov vleče velik, in kvečjemu 613.290 srednjih kmetov vleče majhen dobiček iz žitne draginje.

Ampak tudi posestnikom ne donaja rast zemljiških cen neskaljenega veselja. Ob vsakem dednem nasledstvu, ob vsaki predaji je treba najeti posojilo za odpravnino odstopivših bratov in sester. Pri vsaki prodaji obvisi preostanka kupnine kot zemljiški dolgovi na zemlji. Čim višjo ceno ima zemlja, tem večje odpravnine je plačati bratom in sestram, tem večji ostanki kupnine obremenjuje prodano zemljišče. Po navedbah zemljejniznih uradov so narasla bremena na »ostali posesti« (v deželni deski vknjižena, mestna in rudniška posest) sledeče:

	Prirastek knjižnih bremen na „ostali posesti“ v kronah
v letih 1896—1900 povprečno	158,714.987
» » 1901—1905 »	171,431.789
leta 1904	168,498.357
» 1905	199,206.358
» 1906	212,299.461

Z dolgovi naraščajo kajpada tudi obresti, ki jih plačuje poljedelstvo. Velik del plena, ki ga agrarci iztrgajo konsumentom, morajo odstopiti hipotekarnemu kapitalu. Del prirastka zemljiške rente se izpreminja v obresti. Hkrati z vrednostmi, ki jih odvezamo posestniki neposestnikom-konsumentom, se množe tudi vrednosti, ki jih plačuje poljedelstvu zajedavemu hipotekarnemu kapitalu. Z draginjo udarjeni konsument ne redi le zemljiške posesti, temveč tudi hipotekarni kapital.

Tudi na *razpredelbo zemljiške posesti* vpliva carinska politika. Če je žito po ceni se skrči pridelovanje žita in žito se dovaža iz tujine. Poljedelstvo se loti v tem večji meri pridelovanja zelenjadi in krme, živinoreje perutninarstva in mlekarstva. V pridelovanju žita nadkriljuje poljedelski veleobrat malo kmetijo, dočim dosega v intenzivnem zelenjarstvu in mlekarstvu mali obrat navadno ugodnejše vspehe. Veleposestniki prodajajo svojo zemljo, če jim pridelovanje žita donaja le majhne dobičke. Nadomeste jih mali kmetje, ki pridelujejo meso, mleko, maslo, perutnino, jajca, zelenjad, sadje. Ob nizkih žitnih cenah se razširja kmečko gospodarstvo na račun poljedelskega veleobrata. Čim dražje pa je žito, tem večji je dobiček veleposestnikov, tem manj so pripravljene prodajati svoje zemlje. Visoke žitne cene onemogočujejo razširjenje kmečke zemlje. Draga moka in drag kruh ne zavirata le industrijskega razvoja, temveč zadržujeta tudi rast krajevnih trgov, ki odvezamo pridelke intenzivnega kmečkega gospodarstva. Visoke žitne cene onemogočujejo razširjenje kmečkih gospodarstev na stroške veleposestva.

Najjasnejše nam razkazuje zgodovina angleškega poljedelstva učinke visokih in nizkih žitnih cen. Ob visokih žitnih cenah in so prišli angleški kmetje na nič; v pridelovanju žita prekaša veliki obrat kmečko gospodarstvo, pregnane kmete so nadomestili veliki kapitalistični zakupniki. Že leta 1836 ni bilo na Angleškem samostojnih kmetov. Leta 1846 so bile odpravljene žitne carine in koncem let sedemdesetih je začela cena žita vsled velikega ameriškega uvoza brzo upadati. Pridelovanje žita je pojemale, dočim je živinoreja, zelenjadarstvo, perutninarstvo, sadjarstvo naraslo. Mali obrat se

je na stroške velikega obrata razširil. Njega napredovanje nam kaže statistika poljedelskih obratov:

Število obratov od	1885	1895	razlika
1/4 do 5 akrov	124.298	149.877	+ 25.579
nad 5 » 50 »	170.431	170.591	+ 160
» 50 » 100 »	44.893	46.574	+ 1.681
» 100 » 300 »	59.180	60.381	+ 1.201
» 300 » 500 »	11.452	11.112	- 304
» 500 akrov	4.696	4.466	- 230

Dočim so angleški kmetje ob visokih žitnih carinah prišli na boben, se je število malih obratov ob svobodni trgovini in ob nizkih žitnih cenah vzelo. Dočim je število velikih obratov upadlo!

Ta razglavljanja veljajo seveda le za žitne carine. Od dobička vsled carine na živino in vsled uvoznih prepovedi doteka pač nekaj večji del kmetijam. Po štetvi poljedelskih obratov se razdeljuje živina po različnih obratih sledeče:

Poljedelski obrati s površino do 2 hektarjev	Štev. obratov z živino	Štev. živine v teh obrehtih	Glav živine na obrat
od 2 » 5 »	718.500	1,232.007	1-7
» 5 » 20 »	715.610	1,975.503	2-8
» 20 » 100 »	136.357	1,795.130	13-2
» 100 dalje »	12.101	679.536	56-2
	2,178.500	9,025.208	4-1

Male kmetije se nedvomno mnogo bolj pečajo s živinorejo nego s pridelovanjem žita. Vendar je gotovo, da 718.500 parcelnih kmetij z eno ali dvema glavama živine nimajo od živinske in mlečne draginje nobene dobička, in da tudi najmanj 715.610 malih kmetij z 2 ali 3 glavami živine nimajo od mesne draginje nobene, od mlečne draginje pa prav neznamenit korist. Od 2,178.500 poljedelskih obratov z živinorejo nima 1,434.110 od podražitve živinorejskih pridelkov nobene ali pa prav majhno korist — le tretjini obratov doteka tudi ta dobiček.

Tako koristi agrarna carinska politika le veleposestnikom in velikim kmetom. Nje stroške plačuje delavsko ljudstvo v mestih in na deželi. Socialna demokracija se zategadelj energično bojuje proti carinskemu zakonodajstvu. Že pri razpravi carinskega tarifa v letu 1906 je poslanec Seitz predlagal odpravo žitnih carin; njegov predlog so odklonile vse meščanske stranke. Ko so žitne cene na to brzo poskočile, je socialno-demokratska Zveza po sodr. Schrammelnu predlagala suspenzijo, t. j. začasno odpravo žitnih carin; predlog je bil 28. novembra 1907 odklonjen. Zahtevo je ponovil posl. Seitz v posebni resoluciji ob proračunski razpravi; meščanska večina pa je 23. junija 1909 sprejela zavlačevalni predlog Steinwenderja, ki je odkazal sodruga Seitzu predlog proračunskemu odseku. S tem je bil seveda pokopan. Socialno-demokratska Zveza je včetrtič vložila to zahtevo po sodrugu Hanuschu (oktobra 1907); to pot je predlagal krščansko-socialni poslanec Fink, da se zadevo v svrhu zavlačevanja odkaze draginjskemu odseku.

Prav tako so socialno-demokratski poslanci zahtevali odpravo uvoznih prepovedi za živino in meso. Dokler se ne dajo te prepovedi brez nevarnosti za domačo živino, naj se na državnih mejah zgrade državne klavnice, kamor je spravljati tujo živino in odkoder je razvažati meso v nalašč zato prirejenih železniških vozovih v večja konzumcijska središča. Tako je možen uvoz tujega mesa brez nevarnosti za okuženje domače živine. To zahtevo je obsegal tako predlog Schrammelna in Rennerja, kakor tudi Hanuschov predlog. Brezvspešna je bila vsled odpora agrarcev in vsled nemarnosti kapitalističnih mestnih zastopnikov. Le v trgovski pogodbi z Romanijo je košček koncesije.

Naš boj proti agrarnim carinam je boj za zdravo ljudsko prehrano, boj za ljudsko zdravje. Hkrati je boj proti zavoram, ki jih je agrarna gospodarstva postavila industrijskemu razvoju, boj za prost razvoj naših gospodarskih sil. Slednjič je boj proti naraščanju zemljiške rente na stroške mezde, proti veleposestniškemu izkoriščanju ljudskih mas. Tako se izliva tudi ta boj v zgodovinsko borbo proti gospodarskemu iz-

koriščanju. Boja proti žitnim carinam ne vodimo kot pristaši proste trgovine, kot zagovorniki proste konkurence. Kot zagovorniki ljudske lastnine nad vso zemljo ga vodimo. Da vrnemo zemljo, ljudsko praposest in dedščino, onim ki jo obdelujejo — to je poslednji smoter zgodovinskega boja, ki začena z bitko proti agrarnim carinam.

Gospodarski razvoj in človeška volja.

Napisal Karel Kautsky.

Življenjska volja je osnovno dejstvo našega razglabljanja in naše iztočišče. Oblike, ki jih privzema, in intenzivnost, ki se ž njo izraza pri posameznih poedincih, razredih, narodih itd., opredeljuje njihovo spoznanje danih življenjskih pogojev, ki so — kjer gré za nasprotujočo si voljo dveh razredov — tudi *bojni pogoji*.

Le poslednji so predmet našega razglabljanja.

Življensko voljo kot bojevitost opredeljuje: 1. *bojna nagrada*, ki se zmagač obeta; 2. *zavest sile*; 3. *dejanska sila*.

Čim večja je bojna nagrada, tem močnejša je volja, tem večja drznost, tem energičnejši je napor vseh sil v boju za nagrado. Ampak le tedaj, če mi je dana zavest, da razpolagam s silami in zmoglostmi, potrebni za dosego nagrade. Če ni neobhodno potrebnega samozaupanja, ne vzbujajo bojni smoter, pa naj bo še tako vabljiv, hotenja temveč le hrepenenje, katero — pa naj bo še tako vroče ne poraja dejanja, temveč je popolnoma nekoristno.

Zavest sile pa je več kot nekoristna, če se ne opira na resnično poznanje lastnih in nasprotniških sil, temveč na gole iluzije. Nezavedna sila je mrtva in ne poraja hotenja. Zavest sile brez resnične sile pa poraja često dejanja, ki presenetijo nasprotnika in ga oplaše, uklonijo njegovo voljo in jo oslabe. Ampak trajni vspehi so brez resnične moči nedosegljivi. Podvzetja, dobljena ne z resnično močjo, temveč le vsled prevare nasprotnika, izpodleté prej ali pozneje, in puščajo tem večjo poparjenost, čim sijajnejši so bili prvi vspehi.

Iz navedenega je jasno, kakšne so naloge tistih, ki bijejo razredni boj proletarijata in ki ga pospešujejo. Naša prva in najvažnejša naloga je, da pomnožimo moč proletarijata. Ta se kajpada ne da kar poljubno povečati. Proletarske sile so na gotovi stopnji kapitalistične družbe opredeljene po gospodarskih razmerah in se ne dajo poljubno pomnožiti. Ampak povečati se da učinek danih sil, če omejimo njih razsipavanje. Nezavedni prirodni procesi pomenjajo neskončno potratu sil z vidika naših smotrov. Priroda pač nima smotra, kateremu bi služila. Zavedno hotenje človeka si postavlja smotre in kaže pota, po katerih jih je smotrno doseči brez potrate sil, z najmanjšim naporom sil.

To velja tudi za razredni boj proletarijata. Pač se že od prvega početka ne vrši brez zavesti udeležencev; ampak njih zavedno hotenje obsega izprva le njihove najbližje osebne potrebe. Družabne izpremembe, ki se vsled tega porajajo, ostajajo bojevnikom prikrite. Kot *družaben* proces je razredni boj dolgo nezaveden proces, ki mu je svojstvena potratu sil. Le *spoznanje* družabnega procesa, njegovih tendenc in smotrov odpravlja to potratu, omogoča koncentracijo in organizacijo proletarskih sil, sistematično podrejajočo osebne in trenutne akcije trajnim razrednim interesom, kateri služijo celotnemu družabnemu razvoju.

Z drugimi besedami, teorija je činitelj, ki razvija in množi proletarske sile s tem da uči po gospodarskem razvoju opredeljene sile najsmotrnejše in brez potrate vporablja. Teorija pa ne množi le efektivne sile proletarijata, temveč tudi zavest njegove moči. In to ni nič manj potrebno.

Videli smo, da volje ne opredeljuje samo zavest, temveč tudi navade in nagoni. Razmere ki se desetletja in stoletja zmerom ponavljajo, porajajo navade in nagoni, ki učinkujejo še potem, ko je njihova gmotna

podlaga že zdavnaj zginila. Možno je, da je razred že davno opešal kateri je nekoč s svojo premočjo vladal, in da se je od njega izkoriščani razred, ki je svoj čas bil šibak, že zdavnaj okreplil. Ampak izročena zavest moči učinkuje še dolgo na obeh straneh, dokler se v odločilnem trenutku, n. pr. v vojni, ne pokaže vsa slabost vladajočega razreda. Zatirani razred se zavé svoje sile, sledi revolucija in popolen polom vladajočega razreda.

Tako učinkujeta tudi v proletarijatu še dolgo zavest njegove prvotne slabotnosti in vera v nepremagljivost kapitala.

(Konec prihodnjic.)

Brambna reforma.

Brambna reforma, ki jo predlaga vlada je zmašilo prve vrste. Dober vzorec je za reforme, ki jih more ljudstvo pričakovati od meščanskih vlad, ki so udinjane kapitalu in so pokorne dekline njegove. V nekaterih branšah se vpelje dveletno službovanje, dalje pa se odpravi nad sto let staro inkvizicijsko postopanje pri vojaških sodiščih. Po žličkah daje vlada, ampak s korcem pa zajema! To pohlevno reformo pa veže vlada z blaznim poviškom mirovnega stanja armade! Danes je okroglo 300 tisoč mož pod zastavo. To ogromno število hoče vlada pomnožiti za nič manj kot za 100 tisoč mož. Nad 400 tisoč vojakov hočejo imeti oblastniki pod zastavo. Zares čedna „reforma“, da si je čednejšo težko misliti. Vsak, komur ne manjka noga, bo moral v hasarno.

Več ko bo vojakov v kasarnah, več bo častnikov, več pušk, več konj. Po tej znameniti reformi, ki naj bi znašala vojaška bremena, bo treba vsako leto šteti 150 milijonov kron več za vojaštvo. Finančni minister ne stresa denarja iz svojega telesa; posegel bo v tuje žepe. Kje bo njegova roka najdalje obstala, kje se je bo največ prijelo, si lahko mislimo. Novi indirektni davki na ljudska živila — to je drugi del te reforme. Za obrestovanje starih dolgov in za zamašitev lukenj v državni proračunu potrebuje vlada ilak 200 milijonov na leto. Če prištejemo zraven še 150 milijonov vsled zvišanja rekrutnega števila, dobimo številko 350 milijonov. 350 milijonov kron na leto več hoče vlada iztisniti iz ljudstva. Sami si lahko izračunate, koliko odpade tega davčnega blagoslova na poedinca!

Vprašanje je, delavci, ali hočete še nadalje prelivati svojo srčno kri za reči, ki jih ne potrebujete. Ali hočete svojim otrokom izrgati še tisti kosce kruha iz rok, ki jim ga draginja še ni vzela?

Eno je gotovo: brambna reforma bo stopila v veljavo, če bodo izvoljeni 13. junija dridnavtski navdušenjaki. Med te pa spadajo pri nas klerikalci, ki so, kadar je militaristični moloh svoje žrelo cdprl, brez obotavljanja mu darovali toliko človeških trupel in toliko denarja koliko si je poželet. Dr. Šusteršič, ki je v delegacijah za vojne ladje glasoval! bo tudi za novo reformo glasoval. In kaj pa je z liberalno stranko v tem pogledu, nam ni treba na široko razglasiti: Militaristične zahteve so tudi liberalnim poslancem svete, nikoli se jim niso še uprli.

Volilci! Če volite vojaškim zahtevam naklonjene poslance, bo moralo za polovico vaših sinov več v kasarne in davčni vijak vam polomi kosti. Če pa volite socialno-demokratske kandidate, napoveste s tem tej sramotni reformi najostrejši boj. In verjemite, naša stranka bo ta boj bojevala z vso odločnostjo in z vso močjo!

Dopisi.

Trst, državna železnica. Strojno osebje v Trstu drž. žel. (Št. Andrej) se tem potom obrača na državnoželezniško ravnateljstvo s vprašanjem, če se misli držati uradnih ur 1., 15. in 18. vsakega meseca kakor jih je samo določilo, ker je strojno osebje že do

grla sito te zanikernosti in površnosti. In ako je drugod mogoče redno izplačevanje pristojbin, zakaj pa v Trstu ne.

Glavni nedostatek pri izplačevanju pa je, da mora strojno osebje 1. in 15. vsakega meseca cel dan okrog postopati in čakati na izplačevanje, ker vsak mesec se zgubi plačilna lista, ali pa je pomanjkljiva. Mnogokrat je treba celo po tri do štiri dni čakati na izplačevanja težko prisluženih pristojbin. In kdor ima smolo, da mora odpeljati v Pulj, odkoder se šele po 70. urah vrne, mora letati od Poncija do Pilata in zbirati pobotnice in podpise, ako hoče dobiti denar, ki je med tem romal na ravnateljsko blagajno. Vrhutega pa se redno pojavlja površnost pri zaračunanju pristojbin. Ravnateljska plačilna lista se nikdar ne vjema z računi kurilniškega vodstva. Enkrat se izplača 15 kron preveč, drugokrat pa 30 kron premalo. Je pač res sramota, če računski uradniki pri ravnateljstvu ne znajo niti toliko računati kakor uslužbenec, ki je uvrščen v najnižjo kategorijo, ker ta si zračuna svoj zaslužek že na prstih.

Na slavno državnoželezniško ravnateljstvo apeliramo, da se malo bolje pobriga za te nedostatke in da jih čimprej odpravi, da ne bo vprihodnje treba šele telefonirati po plačilno listo, ko bi se imelo že vršiti izplačevanje.

Ako se prihodnje izplačevanje ne bo redno ob določenih dneh vršilo, pridejo strojni uslužbenci korporativno k ravnateljstvu po svoje pristojbine. Da pa ne pridejo v iraku in z rokovicami, javljamo že sedaj.

Jesenice. Marsikdo je mnenja, da je v novih sprevodniških kasarnah vse v najlepšem redu in da jeseniški g. postajenačelnik skrbi za red in snago. Ampak do tega še mnogo manjka. V kurilniški kasarni so umivalniki skrajno nesnažni. V isti sobi stoji miza, na kateri je toliko maščobe in nesnage, da se človeku kar gnusi. Posteljne odeje še tudi najbrž niso bile izprašene odkar so prišle iz tovarne. V izlivku imajo miši, podgane in druga golazen pogrnjeno mizo. V spodnji kasarni pri postaji tudi ni nič bolje. Sploh pa so kasarne jako zanemarjene, odkar g. načelnik vsak mesec menja žensko, ki ima pospravljati. Prejšnja pospravljalka je skoz tri leta redno opravljala službo in ni nikdar dala povoda pritožbam. Ker pa g. načelniku ni ugajala, jo je odpustil iz službe.

Pa ne le, da se pogreša snažnosti v teh kasarnah, tudi prostora je premalo. Pač pa so štiri sobe prazne za gg. uradnike. Vsled pomanjkanja prostora trpijo največ manipulantje tržaških in beljaških vlakov in sprevodnikov izrednih vlakov, ker dostikrat ne najdejo prazne postelje. V posameznih posteljah ležijo v 24 urah po tri partije. Vsled tega tudi ni mogoče primerno prezračiti in snažiti sob in postelj. Gospodu načelniku svetujemo, da se prepriča o nesnagi kasarne in da o tem poroča državnoželezniškemu ravnateljstvu v Trstu. Ako se ti nedostatki kmalu ne odpravijo, smo primorani vporabiti druga sredstva.

Domače vesti

POZOR! Odprava žitne carine je ena najvažnejših ljudskih zahtev, o kateri bo razpravljala nova ljudska zbornica. Cenj. čitatelje in čitateljice opozarjamo na drugi del informativne razprave sodr. Bauerja o agrarnih carinah, ki jo objavljamo na drugem mestu. Ne le prečita, preštudira naj jo vsakdo!

Železniška nezgoda v Trstu. — V sredo 7. t. m. je brzovlak št. 501 v lopi državnega kolodvora v Trstu zadel ob železni steber, ki stoji ob koncu tira. Oba stroja sta precej poškodovana. Prvi je prišel s prednjima kolesoma s tira. Lahko ranjenih je bilo 10 do 12 oseb.

Vlak je bil izredno dolg. Privozil je v postajo s hitrostjo kakih 12 km. Dasi je navadno ob taki majhni hitrosti na jako majhno razdaljo mogoče ustaviti vlak, se takrat

vendar ni posrečilo, ker zavore niso primerno funkcionirale. Takoj po nezgodi se je sodruga Mihovca, ki je vozil vlak, zaslislalo in napravilo zapisnik. Seveda! železniška gospoda išče krivca vedno le med uslužbenci, a da bi enkrat odpravila blazni varčevalni sistem, ji ne pride na pamet. Dolga služba in skoraj nič počitka, to je tukaj že kaj navadnega. Vlakovno osebje je vedno v nevarnosti, da zleti s strojem vred v zrak.

Iz krogov prognih vravnavalcev južne železnice. V delavskem domu v Dunajskem Novem mestu se je dne 23. aprila t. l. vršil dobro obiskan shod prognih vravnavalcev. Na tem shodu se je razpravljalo o vprašanju glede plačevanja čezurnega, nedeljskega in prazniškega dela in uvedbo prognega pavšala v znesku 360 kron na leto. Sodr. Weigl kot zastopnik centrale je omenjal zahteve, postavljene na državni konferenci in opozarjal, da je na vsak način pri teh vstrajati, in to tembolj, ker so že predložene. Po debati se je izvolilo štiričlansko deputacijo in sicer sodr. R a u m a n n, E g g e r, S t a n g l in W e b e r. Tej deputaciji se je naložilo, da gre pod vodstvom sodruga Weigla v drugi polovici h generalnemu ravnateljstvu južne železnice in da tam zastopa zahteve prognih vravnavalcev.

V petek, 19. maja je bila ta deputacija pri generalnem ravnateljstvu dr. pl. Weeberju. Sodr. Weigl je zastopal stališče, da je zahteva plačevanja čezurnega dela ter nedelj in praznikov popolnoma upravičena, ker so progni vravnavalci pri nastavljenju oškodovani za več nego 400 kron na leto, ker se je pri preračunanju letnega zaslužka vzelo kot podlago mezdo za 300 dni, med tem ko se ni oziralo na odškodnino za čezurno, nočno, nedeljsko in prazniško delo. Opozarjal je tudi na inštrukcijo glede zaračunanja in evidence c. kr. državnih železnic, po kateri imajo progni vravnavalci pravico do plačila čezurnega, nedeljskega in prazniškega dela. Sodr. S t a n g l je utemeljeval zahtevo prognega pavšala, ter opisoval način življenja prognih vravnavalcev kadar so na progji. Ob enem je sodr. S t a n g l prosil za podelitev dežnih plaščev prognim vravnavalcem. Gosp. generalnemu ravnatelju se je zdelo neverjetno, da bi progni vravnavalci bili toliko oškodovani pri nastavljenju. K temu je opomnil, da nima namena komu oškodovati in da se bo o zadevi natančno poučil.

V ostalem je generalni ravnatelj izjavil, da bodé po možnosti vpošteval vsako upravičeno zahtevo.

Zakaj so bile volitve razpisane za 13. junija? Vzrok je enostaven. Ker so volitve že 13. junija, so lahko koncem junija že končane izvzemši nekatere volilne okraje v Galiciji. *Prvega julija bo že vsakomur jasno sovražnost vlade do ljudstva in vladne stranke bi bile preveč poražene.*

S 1. julijem se izvrši nov naval na ljudske žepe, ki bo nesel fiskusu nad 80 milijonov kron na leto. S tem dnem se namreč podražijo smotke, svalčice in tobak in sicer ceneje sorte bolj nego drage. Tako n. pr. se bodo podražile najslabše svalčice »ogrske« in »drama« za 100 odstotkov, »šport« in »Donau« za 50 odstotkov.

Ker se podraži tobak, smotke in svalčice s 1. julijem, morajo biti volitve končane že pred 1. julijem, ker sicer bi maščevanje ljudstva zadelo tiste, ki so odklonili socialno demokratični predlog, v katerem se je zahtevalo, da se ta rop opusti.

Volitve v centralni odbor bolniške blagajne c. kr. državnih železnic.

Bitka je končana, orožje miruje in možno je pregledati bojno polje ter oceniti izvojevano zmago. Uspeh tega boja nam je pokazal v čegavem taboru so avstrijski železničarji. Gole številke živo pričajo, da so uslužbenci c. kr. državnih železnic v našem taboru. Naj že naši nasprotniki zavijajo in trdijo kar hočejo, dejstva samega le ne morejo odpraviti. Tembolj pa smo lahko ponosni na to zmago, ker nasprotniki nam res niso olajšali boja

Vaše zdravje

dosežete! Vaša slabost in bolečine izginejo. Vaše oči, živci, mišice, kite se ojačijo. Vaše spanje postane zdravo, Vaša dobra počutnost se zopet vrne, ako vporabljate pristni Feller-jev fluid s znamko „Elsafluid“. Dvanajstletna za poskušnjo 5 kron franko. Izdeluje le lekarnar E. V. Feller v Stubici, Elsatrg 275 (Hrvatsko).

in zmage. Z vsemi sredstvi so hoteli prisiliti uslužbenca, da volijo nasprotniške kandidate. Veliko število oddanih praznih glasovnic priča, da se jih je oddajalo za člane, ki niso hoteli voliti vsiljenih kandidatov.

Toda sedaj k številkam. Naše poročilo se je sicer zakasnilo, ker smo hoteli objaviti avtenčne številke.

Volilcev bolniške blagajne je bilo 200.000. Volilno pravico je vporabilo 169.782 železničarjev, to je 84,8 odstotkov. Od teh je bilo 1976 glasov razpršenih in neveljavnih, 38.164 glasov (približno 19 odstotkov) praznih in 80.260 do 101.577 ali 50,3 odstotkov za socialno demokratično listo. Nemški nacionalci so dobili 14.864 do 15.010 ali 7,4 odstotkov, krščanski socialci 4699 do 7195 ali 3,6 odstotkov glasov. Če se računa nemško nacionalne, krščanske socialne in prazne glasove skupaj, se vidi, da so nasprotniki dobili 57.727 do 60.369 glasov proti 80.260 do 101.577 socialnodemokratičnim glasovom. To je v razmerju 50:1:30, torej gotovo velik poraz.

V tržaškem državnoželezniškem ravnateljstvu je bilo oddanih 5791 glasovnic. Od teh je bilo 1411 praznih, 185 neveljavnih in 4195 veljavnih. Socialnodemokratični kandidati so dobili od 3.460 do 3.582 glasov. Le dva kandidata in sicer Kindermann in Maděra sta dobila 1.773 in 1.784 glasov. Ta dva sta bila postavljena severozapadno železnico.

Vzrok, da sta dva kandidata dobila tako majhno število glasov, tiči v tem, da se je pridružila bolniška blagajna severozapadne železnice šele potem, ko je organizacija že razposlala volilno gradivo. Vsled tega sta bila tudi ta dva kandidata kasneje naznanjena.

Pri agnosciranju volitev je zastopnik železniškega ministerstva, ministerjalni svetnik gospod dr. Pollak izjavil, da se ne more priznati s 101.577 glasovi izvoljenega sodruga Knottkeha, ker baje ne stanuje na Dunaju, temveč v Klosterneuburgu. Namesto njega je g. dr. Pollak poklical v centralni odbor nekega gospoda Gattenmayerja (oficijanta v železniškem ministerstvu), ki je nemški nacionalac in je dobil komaj 14.972 glasov. Kaj naj si mislimo o takem postopanju? Moža, ki ima zaupanje velike večine članov bolniške blagajne in ki je dobil sedemkrat toliko glasov kot njegov protikandidat, se enostavno porine v kol in na njegovo mesto postavi drugega, ki bolje ugaja gospodu ministerjalnemu svetniku. Po nobeni točki pravil ni mogoče opravičiti tega postopanja. Če se že mora razveljaviti izvolitev sodruga Knottkeha radi formalne napake, zakaj pa se na njegovo mesto ne pokliče namestnika, ki je dobil 101.222 glasov?

Gospod dr. Pollak si je po svoje razlagal izraz »domicilna postaja«, kar priča, da ima ta gospod prav malo pojma o železniški službi. Naj blagovoli iti med železničarje in jih vprašati, kaj je »domicil«. Železničarji razumejo pod tem izrazom kraj službe, ne pa kraj kjer stanujejo. Toda g. dr. Pollak se je na ta način le hotel znebiti moža, ki bi mu bil neprijeten v izvrševanju svoje dolžnosti. V glasovnicah je v tretji rubriki natisnjen izraz »služben kraj«. Služben kraj sodruga Knottkeha pa je »železniški urad Nussdorf« in vsled tega mu gre pasivna volilna pravica, katere ne sme kratiti samovoljnost ministerjalnega svetnika. Zadeva s tem še ni končana. Našli še bomo inštanca, ki so drugačnega mnenja glede pravice nego g. dr. Pollak.

Volitve so končane in njih uspeh je, da zastopajo v centralnem odboru zopet naši zaupniki interese bolnih železničarjev. Torej podpirajmo jih v izvrševanju njih dolžnosti, da bo njih delovanje čimveč zaleglo.

Jz okrožnic in uradnih listov.

Odlok južne železnice glede prodaje materijala.

V sledečem objavljamo izvleček okrožnice, ki jo je izdala južna železnica 29. aprila 1911 in ki vrejuje prodajo pragov in drugega materijala:

160. št. 6081/E. Vsem obratnim inšpektoratom in avstrijskim progovzdrževalnim sekcijam.

Prodaja materijala.

Progovzdrževalne sekcije se pooblašča, da v lastnem delokrogu razpolagajo s pragi po spodaj navedenih določbah brez posebnega vprašanja za dovoljenje stavbenega ravnateljstva.

V prvi vrsti je praga razdeliti po meri določeni v členu 33. med osovje progovzdrževalne sekcije, ki je v eksekutivni službi, potem ostalemu osovju tega oddelka, v kolikor so vložene prošnje in ako jih je zadostno število na razpolago.

Z ozirom na ostro podnebje in težko dobavo drugega kurjave se more čuvajem in prognim vravnalcom na progah progovzdrževalnih sekcij Gloggnitz, Müzzuschlag (za Semernik), Št. Peter (za Kras), Inomost, Briksen (za Brenner) podeliti do 100 komadov, za proge Celovec—Franzensfeste—Sterzing in Pragersko—Ptuj do 80 namesto 60 komadov neporabnih pragov za kurjavo.

Ako jih še kaj preostane, jih razdeliti v prvi vrsti slugam in poduradnikom, potem starejšim delavcem in končno uradnikom eksekutivne službe ostalih oddelkov, torej tudi uradnikom obratnih inšpektoratov in železniškim zdravnikom do najvišje določene mere. Pri morebitnem nadaljnjem preostanku se more ozirati tudi na prošnje vpokojencev, in sicer v prvi vrsti na prošnje vpokojenih slug.

Prošnje tujih strank za neporabne prage je predložiti stavbenemu ravnateljstvu v odobrenje. Nate prošnje se bo oziralo le tedaj, ako se je ugodilo zahtevam prej omenjenih oseb, ki so, ali pa so bile v službenem razmerju z železnico. Izjema je le tedaj, ako zahtevajo posebne razmere prosilca izvenredni ozir na njegovo prošnjo. V tem slučaju je pri predlaganju prošnje to posebej poudarjati.

Ako se takim prošnjam ugodi, mora prosilec razven pogojene cene plačati še morebitne stroške za prevažanje kupljenih pragov ali lesnih odpadkov od skladišča po železnici.

Trhle prage je v smislu odloka št. 19.888/E z dne 25. novembra 1910 čimprej prodajati lastnem delokrogu in za kolikor možno ugodne cene.

Zbiranje podpisov progovzdrževalni sekciji podrejenih uslužbenecv, ki so dobili neporabne prage ali lesne odpadke, je potrebno, ker podpisi so ob enem dovoljenje za odtegotvanje pri plači, oziroma mezdi.

Pepel (Kohlenlösch) se sme oddajati do 10 ton brez dovoljenja obratnega inšpektorata.

Istotako se more tudi drugo, v železniške svrhe neporabno gradivo, kakor stavbinske dele (okna, vrata, peči itd.), obdelano in neobdelano kamenje do vrednosti 50 K oddajati brez posebnega dovoljenja obratnih inšpektoratov pod pogojem, da se za staro gradivo, katero vporablja tudi materijalna skladišča, doseže čim najvišje cene.

Do istega zneska se sme prodajati tudi debla, ali pa drva dreves, katere se je moralo podreti iz obratnih ozirov.

Pri tem pa se je najprej ozirati na družbine uslužbenecv in vpokojence. V tem slučaju morajo kupne cene pokriti vsaj stroške podiranja.

Tudi staro in novo vrhstavbno gradivo se sme do istega zneska prodajati brez posebnega dovoljenja po enotnih cenah, ki so določene za tuje stranke.

Glede prodaje tračnic ostanejo dosedanje določbe nespremenjene. Za prodajo vrhstavbnega gradiva uslužbenecv po režijskih cenah je treba dovoljenja stavbenega ravnateljstva. Dunaj, dne 25. aprila 1911.

Stavbeno ravnateljstvo: Holzer, s. r.

NAZNANILO.

Pred rednim občnim zborom centrale »Splošnega pravovarstvenega in strokovnega društva za Avstrijo« se vrši zborovanje delegatov, in sicer dne 25. 26. 27. 28. in eventualno 29. junija 1911. Začetek dne 25. junija t. l. ob 9. uri predpoldne.

Provizoričen, od centrale predlagan dnevni red je sledeči:

I. Poročila: a) predsednika, b) centralnega tajništva, c) pokrajinskih tajništev, d) uprave (blagajniška poročila) e) strokovno časopisje, f) kontrolna komisija.

II. Organizacija in taktika, sprememba pravil in smrtna podpora. Poročevalca sodruga Josip Tomschik in Rudol Müller.

III. Volitev centralnega vodstva in kontrolne komisije.

IV. Socialno zavarovanje in železničarji. (Zavzemanje stališča napram zakonski predlogi.) Poročevalec sodr. Rudolf Müller.

V. Nov načrt kazenskega zakona. Poročevalec dr. Harpner.

VI. Varnostni možje (Sicherheitsmänner) na železnici. Poročevalec sodr. Rudol Müller.

VII. Zadrugništvo (konzumna društva, stavbinske zadruge, stanovanjska oskrba i. t. d.) Poročevalec sodr. Rudolf Müller.

VIII. Separatizem in strokovna organizacija železničarjev. (Zavzemanje stališča.) Poročevalca sodruga Josip Tomschik in Viljem Brodecky.

IX. Predlogi in vprašanja.

Na tem zborovanju delegatov se bo razpravljalo in sklepalo o vseh važnih in notranjih zadevah organizacije.

Ker je to zborovanje delegatov velike važnosti, pričakuje centrala, da odpošlje vsaka skupina in vplačevalnica najmanj enega delegata.

Dolžnost vsakega delegata je, da je na shodu delegatov navzoč in da se skupno z drugimi posvetuje in sklepa.

Redni občni zbor se vrši 28. junija 1911 ob 6. uri zvečer.

Dnevni red:

I. Poročila predsednika.

II. Poročilo blagajnika.

III. Poročilo kontrolne komisije.

IV. Volitev vodstva.

V. Sprememba pravil.

VI. Predlogi in vprašanja.

Skupine in vplačevalnice naj takoj izvolijo delegate in naznanijo centrali njih imena in naslove najkasneje do 17. junija t. l. Stroške delegiranja morajo pokriti skupine same.

Delegatje, ki želijo, da se jim poskrbi za prenočišče, morajo to naznaniti centrali najkasneje do 18. junija t. l. na kar jim centrala pošlje tozadevno izkaznico. Na izkaznici bo označen hotel in številka sobe, tako da gre lahko delegat takoj zvečer po prihodu na Dunaj v dotični hotel.

Centralno vodstvo.

Listnica uredništva.

Radi volitev je ta številka izšla par dni poprej. Ker pa je bil čas prekratek, je moralo zaostati mnogo gradiva, ki ga priobčimo v prihodnji številki.

Izdajatelj in odgovorni urednik Josip Kopač.

Tiska Dragotin Piora v Kopru.